

A JUMARTOK VIII. BOURGELAT BIZONYÍTÉKAINAK EREJE

Írta, fordította, szerkesztette: **Dr. Kenéz Árpád**
(Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.)
Eugene McCarthy PhD Jumarts:
Horse-cows and donkey-cows
című munkája alapján

Bonnet a korábban is idézett cikkében (1779, 6. kötet, 351-352. o.) szintén leközölt egy részletet Bourgelat leveléből, amely egy nőstény jumart anatómiai tulajdonságairól szól.

Az attól való félelmem, hogy e jumart anatómiai leírását akaratlanul is megváltoztatom, arra készítetted, hogy szinte szóról szóra írjam le Bourgelat úr levelét. Külső megjelenését tekintve e jószág szája és pofája olyan, mint a tehéné. A lágyszövetek eltávolítását követően a koponya sokkal kerekesebbnek tűnik, mint egy ló esetében. A homlokcsont nagyobb; az orrcsontok a felső részükön nyomottabbak; az orrüreg nyílásai és maguk az üregek sokkal szűkebbek; a szemgödör kerek, míg a lónál ez ovális; a felső állkapocs másfél hüvelykkel rövidebb, mint az alsó, az előbbi, mint a szarvasmarháknál, legalább két hüvelykkel szélesebb, mint az utóbbi. Mindkét állkapocsban tizenkét őrlőfog volt, oldalanként hat-hat db; melyek miatt a felső állkapocs vonala hátulról előre felé tartó ívet ír le... az (alsó állkapocsban) a szemfogak és az első őrlőfog közötti terület nyújtottabb a lovakéhoz képest, és mintegy másfél hüvelyk hosszú, alakját tekintve pedig inkább domború, míg a lónál ugyanez homorú.

E jumartnak nem volt sem szemfoga, sem farkasfoga. A metszőfogak száma csak hat mindkét állkapocsban, ez egy tehén esetében nyolc. A hosszuk mintegy másfél hüvelyk volt. Nem függőlegesen, hanem előre nyúltan,

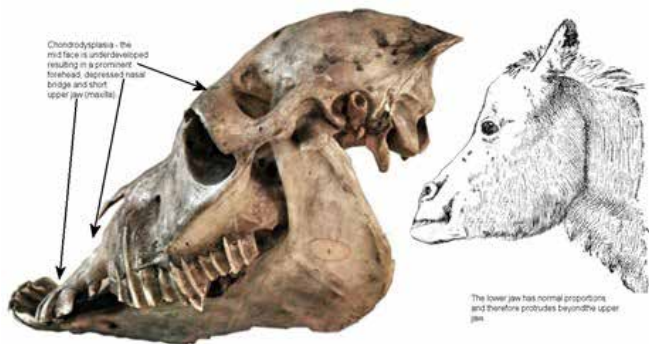

1. kép: A bourgelat által boncolt egyed korabeli rajza (Houel 1766)

(szinte vízszintesen) álltak, ezért a felső állkapocs, a bal első metszőfog legvégének kivételével, nem érte el az alsó állkapcsot.

Az állat nyelve semmiben nem különbözött egy tehénétől. Még a papillák vagy szemölcsök is könnyen megfigyelhetők voltak.

2. kép: A múzeumi jumart koponya és az alapján készült rekonstrukciós rajz (messybeast.com)

A torok átmérője sokkal nagyobb volt, mint egy ló esetében. (Az irreleváns megjegyzések közlésétől eltekintettünk.) A gyomor együregű volt, és pontosan olyan alakú, mint a lovaknál, ám sokkal nagyobb, mint ami azoknál jellemző. A lép állagát és formáját tekintve a tehenekére hasonlított. A húgyhólyag átmérője a legnagyobb tágulatnál nem haladta meg a három hüvelyket. A méh pontosan olyan volt, mint a lovaknál vagy a szamaraknál. (A méh leírásától itt eltekintünk.) A petefészkek akkorák voltak, mint egy babszem, puhák és petyhüdtek. (A hibridek esetében az ivarmirigyek gyakran kicsik és puhák.) Megemlíthető még, hogy epehólyag nem volt az állatban (epehólyagja csak a szarvasmarháknak van, a lovaknál nincs), és a többi belső szerv esetében sem találtunk eltérést egy kancához viszonyítva. Az állat izomzata minden tekintetben egy lóhoz hasonlított.

Bourgelat úr a következő szavakkal zárta beszámolóját: „Azóta több jumartot boncoltunk fel, him- és nőivarúakat egyaránt, és biztosíthatom Önöket arról, hogy mindegyik egyednek csak egyetlen gyomra volt, epehólyag nélkül.”

3. kép: Albrecht von Haller, a meggyőzött természettudós? (cdn.britannica.com)

A francia zoológus és teratológus, Isidore Geoffroy Saint-Hilaire (1860, vol. 3, p. 146) szerint Bourgelat bizonyítékai a kor másik, szintén prominens természettudósát, Albrecht von Hallert (1708-1777) is meggyőzték, aki korábban tagadta a jumartok létezését. Geoffroy talán arra a levélben tett beismerésre utal, amelyet Haller idősebb korában, 1775 május 2-án írt Bonnet-nak (Lásd *The Correspondence between Albrecht von Haller and Charles Bonnet*, ed. O. Sonntag, 1983, Bern, Hans Huber Publishers, p. 1163):

„És mi a helyzet azzal a jól kivizsgált jumarttal, amely egy bikától született, és ha jól tudom jelenleg az állatorvosi iskolában van, Charentonban? Nehezen tudom elhinni ezek létezését, már csak a nemiszervek különbözősége miatt is, ám, ha a tények magukért beszélnek, nem árt, ha az ember befogja a száját.”

McCarthy itt közli az eredeti francia szöveget is:

“Qu’est ce que ce jumar bien averé, né d’un taureau, qu’on pretend etre a l’ecole veterinaire—je pense, a celle de Charenton. J’aurai bien de la peine a me soumettre a leur existence, vu la disproportion des parties genitales. Mais si le fait parloit, il faudroit bien se taire.”

Megjegyzés: Mivel Charenton egy nagyobb község Alfort közelében, sok ember úgy hivatkozik az Alforti Állatorvosi Iskolára, mintha az Charentonban lenne.

Haller egy évvel korábban (1774, 1. kötet, 497-498. o.) írt publikációjában a jumartokat létező állatokként említette.

Geoffroy (ibid.) azt is írja, hogy Lazzaro Spallanzani (1729-1799) olasz biológus is elfogadta ezen állatok létezését. Spallanzani, aki a Royal Society, azaz Királyi Természettudományos Társaság tagja és Buffon kortársa is volt, valóban kijelentette (1785, 219. o.; lásd még: 317. o.), hogy egy híres francia természettudós [azaz Bourgelat] megfigyelései nem hagynak kétséget a jumartok előfordulását illetően, amelyek számarcsődör és tehen, illetőleg egy bika és ló- vagy szamárkanca keresztezéséből származó hibridek, bár Buffon Úr hivatalosan tagadja létezésüket.

Bonnet (1779, 547. o.) további beszámolókat várt Bourgelat-tól a jumartokkal kapcsolatos újabb kutatásairól, ám (sajnálatos módon) Bourgelat még ebben az évben elhunyt.

A felhasznált források a szerzőnél megtalálhatók.

